

Briuselis, 2026 m. sausio 30 d.
(OR. fr)

5724/26

MAMA 20
MA 2
MED 8

PRANEŠIMAS

---

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Europos Sąjungos pozicija, kurios turi būti laikomasi 15-ajame ES ir Maroko asociacijos tarybos posėdyje (2026 m. sausio 29 d., Briuselis)

Delegacijoms priede pateikiama Europos Sąjungos pozicija, kurios turi būti laikomasi 15-ajame ES ir Maroko asociacijos tarybos posėdyje.

15-ASIS ES IR MAROKO ASOCIACIJOS TARYBOS POSĖDIS

(2026 M. SAUSIO 29 D., BRIUSELIS)

Europos Sąjungos pareiškimas

1. Europos Sąjunga (toliau – ES) palankiai vertina tai, kad rengiamas 15-asis Asociacijos tarybos posėdis, kuris pažymi Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės (toliau – Marokas) Asociacijos susitarimo pasirašymo 30-ąsias metines. Šis susitikimas yra proga dar kartą patvirtinti bendrą siekį, remiantis Asociacijos susitarimu, su platesniu užmoju atnaujinti ir gilinti šią partnerystę.
2. Marokas neabejotinai yra vienas iš svarbiausių strateginių ES partnerių – pietinių kaimyninių šalių, ES su juo palaiko vertingus, įvairialypius išskirtinius ryšius. Atsižvelgdama į 2024 m. spalio 17 d. Europos Vadovų Tarybos išvadą, ES pakartoja, kad itin vertina strateginę partnerystę su Maroku ir kad reikia išsaugoti ir toliau stiprinti glaudžius santykius su šia šalimi visose partnerystės srityse. Todėl ES ketina stiprinti šį bendradarbiavimą ir priimti dokumentą dėl partnerystės prioritetų arba lygiavertį tekstą, kuris būtų ES ir Maroko partnerystės pagrindų dokumentas. ES taip pat nori intensyvuoti reguliarią struktūrinį dialogą su Maroku, be kita ko, regioniniais ir tarptautiniais klausimais, visapusiškai naudodamasi partnerystės organais, visų pirma Asociacijos taryba, Asociacijos komitetu ir pakomitečiais.
3. ES pažymi, kad ES ir Maroko partnerystė yra esminė priemonė, padedanti bendrai reaguoti į pasaulinius iššūkius. Šiomis aplinkybėmis tebėra itin svarbu, kad ES ir Marokas dar kartą patvirtintų bendrą įsipareigojimą laikytis taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos, gerbti veiksmingą daugiašališkumą, Jungtinių Tautų ir JT Chartijos vaidmenį ir tarptautinę teisę, kartu stiprindami abipusį bendradarbiavimą tarptautiniuose ir regioniniuose forumuose, visų pirma Europos ir Viduržemio jūros regione, ir su savo partneriais Afrikoje.
4. Kalbant apie padėtį Artimuosiuose Rytuose, ES primena visą 2025 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadų tekstą ir palankiai vertina tai, kad priimta Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija 2803 dėl Taikos valdybos ir laikinų tarptautinių stabilizavimo pajėgų įsteigimo, kaip numatyta visapusiškame konflikto Gazoje užbaigimo plane. ES ragina visas suinteresuotąsias šalis įgyvendinti šią rezoliuciją visa apimtimi ir laikantis atitinkamų tarptautinių politinių ir teisinių principų. ES primena, kad reikia stabilizuoti saugumo padėtį Gazoje, visų pirma užtikrinti, kad iš „Hamas“ ir kitų nevalstybinių ginkluotų grupuočių būtų paimti ir visam laikui iš apyvartos išimti ginklai. ES ir toliau remia Palestinos Administraciją ir jos vykdomą reformų darbotvarkę, visų pirma per Palestinos rėmėjų grupę, kad Palestinos Administracija sugrįžtų į Gazą. ES primena Niujorko deklaratiją ir pakartoja, kad yra tvirtai pasiryžusi laikytis tarptautinės teisės ir prisidėti siekiant visapusiškos, teisingos ir ilgalaikės taikos, grindžiamos dviejų valstybių sambūviu pagrįstu sprendimu, vadovaujantis atitinkamomis JT Saugumo Tarybos rezoliucijomis, pagal kurias dvi demokratinės valstybės – Izraelis ir Palestina – taikiai gyventų viena šalia kitos, o jų sienos būtų saugios ir pripažintos. ES atkreipia dėmesį į tai, kad nuomonės su Maroku sutampa, visų pirma dėl dviejų valstybių sambūviu pagrįsto sprendimo, ir

palankiai vertina tai, kad Marokas, bendradarbiaudamas su Nyderlandais, 2025 m. gegužės mėn. Rabate surengė penktąjį Dviejų valstybių sambūviu pagrįsto sprendimo įgyvendinimo pasaulinio aljanso susitikimą. ES griežtai smerkia Vakarų Krante, įskaitant Rytų Jeruzalę, masiškai išaugusį naujakurių smurtą prieš Palestinos civilius gyventojus, įskaitant smurtą prieš krikščionių bendruomenes, ir ten vykdomą priverstinio gyventojų perkėlimo bei aneksijos politiką ir grasinimus to imtis. ES taip pat griežtai smerkia tebesitęsiančius teroristinius išpuolius prieš Izraelį. ES pabrėžia, kad reikia greitai, saugiai ir nekliudomai teikti humanitarinę pagalbą į Gazą ir ją nuolat dideliu mastu paskirstyti visoje Gazoje, be kita ko, per Kipro jūrų koridorių siekiant papildyti sausumos keliais teikiamą pagalbą, laikantis tarptautinės humanitarinės teisės, ir taip pat pabrėžia, kad JT bei jos agentūros ir humanitarinės organizacijos turi galėti dirbti nepriklausomai ir nešališkai.

5. Praėjus beveik ketveriems metams po to, kai buvo pradėtas neteisėtas, neišprovokuotas ir nepateisinamas Rusijos plataus masto agresijos karas prieš Ukrainą, kuris yra šiurkštus tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijos taisykles ir principus, pažeidimas, kenkia saugumui ir stabilumui pasaulyje ir kelia neapsakomas kančias Ukrainos žmonėms, ES pakartoja nuolat tvirtai remianti Ukrainos nepriklausomybę, suverenitetą ir teritorinį vientisumą atsižvelgiant į tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas. ES ragina Maroką prisidėti remiant Ukrainą, kad būtų pasiekta visapusiška, teisinga ir ilgalaikė taika Ukrainoje, grindžiama JT Chartijos principais ir tarptautine teise.
6. ES yra pasiryžusi užtikrinti, kad ES ir Maroko partnerystė jiems abiem taptų regiono stabilumo ir klestėjimo veiksmu. ES pabrėžia regioninio bendradarbiavimo potencialą augimui ir gerovei Magribe skatinti – tai atitinka Viduržemio jūros regiono pakto tikslus. Šiuo atžvilgiu ES mano, kad Magribo regionui žalą darančių ginčų ir įtampos suregulavimas būtų vienas lemiamų veiksmų stiprinant šią dinamiką ir kuriant partnerystės plėtojimui palankią aplinką.
7. ES pakartoja, kad jai yra svarbu, kad būtų išspręstas Vakarų Sacharos ginčas, ir palankiai vertina tai, kad priimta Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija 2797 (2025), kuria visapusiškai remiamos Generalinio Sekretoriaus ir jo asmeninio pasiuntinio pastangos palengvinti derybas ir jas vesti remiantis Maroko pasiūlytu autonomijos planu, kad būtų rastas teisingas, ilgalaikis ir abipusiai priimtinas ginčo sprendimas pagal Jungtinių Tautų Chartiją, ir noriai priims visus konstruktyvius pasiūlymus, kuriuos šalys galėtų pateikti reaguodamos į autonomijos planą ir kuriais jos yra raginamos dalyvauti diskusijose be išankstinių sąlygų ir remiantis Maroko pasiūlytu autonomijos planu, kad būtų pasiektas galutinis ir abipusiškai priimtinas politinis sprendimas, kuriuo būtų užtikrintas Vakarų Sacharos gyventojų apsisprendimas, pagal kurį tikra autonomija galėtų būti vienas iš lengviausiai įgyvendinamų sprendimų ir kuriuo šalys būtų raginamos dalytis idėjomis, kuriomis remiamas abipusiškai priimtinas galutinis sprendimas. Todėl ES palankiai vertina Maroko pasiryžimą geranoriškai bendradarbiauti su visomis susijusiomis šalimis, kad būtų išaiškintos šios autonomijos plano detalės ir paaiškinta, kaip autonomija atrodytų Maroko suvereniteto kontekste. ES yra pasirengusi padėti palengvinti suinteresuotųjų šalių konsultacijas Jungtinėse Tautose ir remti Generalinio sekretoriaus asmeninio pasiuntinio pastangas.
8. ES palankiai vertina tai, kad 2025 m. lapkričio 20 d. patvirtintas naujas ES požiūris į Sahelį, kuriuo patvirtinama, kad atsitraukimas nėra sprendimas, siūlomas kiekvienai šaliai pritaikytas

lankstus požiūris, remiamasi ilgalaikė vizija, grindžiama bendrais interesais, nustatytais atliekant analizę ir vedant dialogą, ir pagal kurį ketinama lanksčiai naudoti ES priemonių rinkinį, tinkamą vietos realijoms. Šiame kontekste ES yra pasirengusi nagrinėti ir plėtoti sinergijas su partneriais regione, pavyzdžiui, Maroku, kad prisidėtų prie šio naujo požiūrio įgyvendinimo Sahelyje.

9. ES palankiai vertina 2025 m. lapkričio 28 d. Barselonoje paskelbtą Viduržemio jūros regiono paktą, kuris atspindi strateginę užmojį iš naujo apibrėžti ES ir jos pietinių partnerių santykius. Pagal šį paktą remiant bendrą Viduržemio jūros regioną siekiama sukurti naujų Viduržemio jūros regiono partnerių bendradarbiavimo galimybių, spręsti bendrus uždavinius ir kartu siekti partnerystės, grindžiamos abipusiu pasitikėjimu ir pagarba, bendra atsakomybe ir kolektyviniu tobulėjimu. ES nori gilinti bendradarbiavimą su Maroku laikantis partnerystės principo, grindžiamo abipusiu pasitikėjimu ir bendra atsakomybe, vykdamas konkrečias iniciatyvas ir prioritetinius veiksmus abipusio intereso srityse, kad būtų pasiekta konkrečių rezultatų visų amžiaus grupių piliečiams, įmonėms ir verslininkams.
10. ES palankiai vertina konstruktyvų Maroko vaidmenį įgyvendinant regioninio bendradarbiavimo iniciatyvas, visų pirma regioninėse platformose, kuriose aktyviai dalyvauja abi šalys, pavyzdžiui, Viduržemio jūros sąjungoje ir Annos Lindh fonde.
11. Marokas tebėra vienas iš pagrindinių partnerių ir vienas didžiausių ES finansavimo gavėjų Šiaurės Afrikoje ir Artimuosiuose Rytuose. ES bendradarbiavimas su Maroku apima įvairias sritis, svarbias įtraukiam ir tvariam socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, taip pat investicijoms palankiai verslo aplinkai, teisingai žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai ir paramai žmogiškojo kapitalo plėtrai.

Demokratija, geras valdymas ir žmogaus teisės

12. ES pabrėžia ES ir Maroko partnerystės pagrindinių principų ir gairių svarbą ir dar kartą patvirtina esanti pasirengusi stiprinti dialogą ir bendradarbiavimą tokiose srityse kaip demokratija, teisinė valstybė, geras valdymas, teisingumas, institucijų atsakomybė ir skaidrumas, taip pat žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, visų pirma susirinkimų laisvės, saviraiškos laisvės, įskaitant spaudos laisvę, asociacijų laisvę propagavimas ir apsauga, moterų, vaikų ir LGBTI asmenų teisės, lyčių lygybė ir kova su neapykantą kurstančiomis kalbomis, netolerancija, stigmatizacija ir diskriminacija. ES taip pat pabrėžia asmens duomenų apsaugos ir teisės į privatų gyvenimą svarbą.
13. ES dar kartą patvirtina esanti įsitikinusi, kad žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės, visų pirma saviraiškos laisvė, susirinkimų laisvė ir asociacijų laisvė, taip pat atviros pilietinės erdvės išsaugojimas, kad joje galėtų veikti pilietinės visuomenės organizacijos, žmogaus teisių gynėjai, žurnalistai ir visi visuomeninio gyvenimo subjektai, suteikia esminės pridėtinės vertės Marokui ir visiems jo gyventojams. ES nori daugelį šios partnerystės klausimų spręsti stiprindama santykius su Maroko valdžios institucijomis, taip pat palaikydama nuolatinį dialogą su pilietinės visuomenės organizacijomis, visų pirma savanoriškos veiklos sektoriumi, ir socialiniais

partneriais. ES toliau remia Maroką jam įgyvendinant reformas šiose srityse, įskaitant moterų teises propaguojančias reformas.

14. Šiuo atžvilgiu ES teikia ypatingą svarbą tam, kad būtų palaikomas nuolatinis ir visapusiškas dialogas žmogaus teisių klausimais, visų pirma atitinkamame pakomitetyje, kuris yra pagrindinė keitimosi informacija, stebėsenos ir bendradarbiavimo stiprinimo platforma.
15. ES dar kartą patvirtina griežtai ir nedviprasmiškai prieštaraujanti mirties bausmei visomis aplinkybėmis ir visais atvejais. ES palankiai vertina Maroko sprendimą pirmą kartą balsuoti už 2024 m. gruodžio mėn. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl mirties bausmės taikymo moratoriumo ir 2025 m. spalio mėn. 60-osios Žmogaus teisių tarybos sesijos rezoliuciją dėl mirties bausmės. ES palankiai vertina šią Maroko poziciją, kuri atitinka jo nuo 1993 m. taikomą *de facto* mirties bausmės vykdymo moratoriumą, ir ragina jį siekti mirties bausmės panaikinimo oficialiai įtvirtinant šį moratoriumą ir sumažinant nusikalstamų veikų, už kurias baudžiama šia bausme, skaičių.
16. ES palankiai vertina aktyvų Maroko vaidmenį Jungtinių Tautų žmogaus teisių taryboje, kurios darbe 2023–2025 m. laikotarpiu jis, kaip Tarybos narys, dalyvavo trečią kartą. 2024 m. jai pirmininkavo Maroko Karalystės nuolatinis atstovas Jungtinėse Tautose Ženevoje – tai rodo Maroko įsipareigojimą palaikyti daugiašalį dialogą ir propaguoti žmogaus teises tarptautinėje arenoje. ES ragina Maroką toliau laikytis šio įsipareigojimo, be kita ko, toliau dedant nacionalines pastangas propaguoti žmogaus teises.

Integracinis ir darnus socialinis ir ekonominis vystymasis

17. Asociacijos susitarimas¹ kartu su Maroko plataus užmojo verslo aplinkos reformomis sudarė sąlygas sparčiai suintensyvėti šalių tarpusavio prekybai ir padėjo Marokui pasiekti ekonominę integraciją ir įvairinti eksportą į ES. ES pabrėžia, kad svarbu toliau stiprinti santykius prekybos ir investicijų srityje ir išlaikyti atvirą abiejų šalių tarpusavio prekybą, taip pat gerbti ir remti daugiašalę prekybos sistemą, visų pirma Pasaulio prekybos organizacijoje.
18. ES dar kartą patvirtina esanti įsitikinusi, kad santykių su Maroku ekonominis ir prekybos aspektas turi būti dar labiau remiamas ir stiprinamas laikantis požiūrio, kuris būtų abipusiškai naudingas ir atitiktų abiejų šalių atitinkamus prioritetus. ES pabrėžia, kad reikia palaikyti nuolatinį ir visapusišką dialogą ekonomikos, prekybos ir investicijų klausimais, visų pirma Asociacijos susitarimu nustatytoje institucinėje struktūroje, siekiant skatinti prekybos prekėmis ir paslaugomis sklandumą ir kuo anksčiau nustatyti sunkumus, kurie gali daryti poveikį dvišalei prekybai, ir pragmatiškai juos šalinti.

---

¹ Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimas, steigiantis Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją.

19. ES nori pakartoti, kad siekiant skatinti bendrą gerovę ji yra pasirengusi dalyvauti išsamioje diskusijoje dėl platesnio mūsų prekybos santykių modernizavimo plėtojant strateginę partnerystę su Maroku. Toks modernizavimas galėtų būti vykdomas lanksčiai ir tikslingai, laikantis abipusiškai naudingo požiūrio, be kita ko, taikant palankesnių sąlygų strateginėms investicijoms sudarymo priemones. Be to, ES yra pasirengusi kartu nagrinėti Maroko pasiūlymus dėl galimų modernizavimo elementų. Ši dinamika taip pat yra neatsiejama 2030 m. pasaulio futbolo čempionato organizavimo, kurį bendrai vykdo Marokas, Ispanija ir Portugalija, dalis.
20. Tuo pat metu ES pabrėžia esanti suinteresuota bendradarbiauti su Maroku svarbiausiuose abipusio intereso sektoriuose, turinčiuose investicijų ir prekybos potencialą, siekiant prisidėti prie Maroko ekonominės integracijos ir darnaus vystymosi. Atsižvelgdama į tai ir remdamasi savo ekspertinėmis žiniomis, ES dar kartą patvirtina esanti pasiryžusi remti Maroko pastangas diegti strateginę infrastruktūrą, visų pirma transporto, energetikos pertvarkos ir tvarios vandentvarkos srityse, bendradarbiaujant su Europos privačiuoju sektoriumi ir pasitelkiant Muchamedo VI investicijų fondą. ES palankiai vertina Maroko pažangą gerinant verslo ir investicijų aplinką ir ragina Maroką tęsti šią teigiamą dinamiką, visų pirma taikant skaidrias procedūras ir supaprastinant administravimą.
21. Socioekonominėje srityje tebėra didelių iššūkių, visų pirma užimtumo, ypač moterų ir jaunimo, srityje, taip pat mažinant teritorinius ir socialinius skirtumus. Atsižvelgiant į tai, ES ir Maroko bendradarbiavimas visų pirma turėtų stiprinti abiejų partnerių konkurencingumą ir ekonomikos diversifikavimą, kad ji taptų įtraukesnė, atsparesnė ir tvaresnė. ES palankiai vertina tai, kad palaikoma kokybiška partnerystė jaunimo integracijos, užimtumo, verslumo ir įgūdžių ugdymo bei mokymo srityse, ir toliau remis jaunimo galimybes ir socioekonominę įtrauktį. ES toliau laikysis integruoto požiūrio, pagal kurį švietimas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas, moksliniai tyrimai ir inovacijos pasitelkiami siekiant plėtoti Maroko darbo rinkai pritaikytą ir specialistų pritraukimo partnerystės tikslus atitinkantį žmogiškąjį kapitalą.
22. Socialinės apsaugos srityje Marokas toliau dėjo daug pastangų, kad pagerintų galimybes naudotis socialinėmis paslaugomis ir jų kokybę, taip pat kad būtų parengti apsaugos mechanizmai. ES toliau remis Maroko socialines reformas, kurių tikslas yra užtikrinti socialinę įtrauktį ir galimybes visiems, įskaitant pažeidžiamoje padėtyje esančius ir nepalankių sąlygų vietovėse gyvenančius vaikus, naudotis socialinėmis paslaugomis.
23. Pripažindama, kad gyventojų sveikata yra vienas iš pagrindinių našumo, ekonominio konkurencingumo ir tvaraus augimo veiksnių, ES pabrėžia, kad investicijos į sveikatą yra vienas iš pagrindinių žmogiškojo kapitalo plėtojimo ir ilgalaikio klestėjimo svertų. Šiuo atžvilgiu ES pabrėžia, kad svarbu stiprinti veiksmingą, atsparią ir finansiškai tvarią sveikatos sistemas, daugiausia dėmesio skiriant gebėjimui užkirsti kelią užkrečiamosioms ligoms, jas nustatyti ir į jas reaguoti, taip pat sveikatos ir kokybiškos pirminės sveikatos priežiūros skatinimui, kad būtų sumažinta našta, patiriama dėl ligų, kurių galima išvengti, ir tokių ligų socialinis bei ekonominis poveikis. ES remia Maroko pastangas užtikrinti visuotinę, teisingą ir įperkamą prieigą prie kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų – jomis padedama užtikrinti socialinę įtrauktį, mažinti nelygybę ir gerinti dalyvavimą darbo rinkoje.

24. ES palankiai vertina gerą su Maroku užmegztą ir jau daugelį metų vykdomą muitinių bendradarbiavimą. ES palankiai vertina Maroko norą artimiausioje ateityje ratifikuoti peržiūrėtą Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių konvenciją; tai taps didesnės Maroko Karalystės integracijos į visos Europos ir Viduržemio jūros regioną simboliu.
25. Žemės ūkio srityje ES yra pasirengusi stiprinti dvišalius santykius ir atnaujinti dialogą bendro intereso klausimais. Intensyvesnis bendradarbiavimas žaliavų, visų pirma trąšų, sektoriuje leistų Sąjungoje užtikrinti patikimesnį tiekimą, paskatinti tvarių ir atsparių vertės grandinių plėtrą, sumažinti priklausomybę nuo pasaulinių rinkų ir skatinti žalesnį ūkininkavimą, kartu remiant Maroko tikslus, susijusius su žaliaja pertvarka ir eksportu. Be to, ES mano, kad toks bendradarbiavimas gali padėti pereiti prie tvaresnės ir labiau aplinką tausojančios žemės ūkio gamybos, atsižvelgiant tiek į ES, tiek į Maroko žaliosios pertvarkos ir eksporto didinimo tikslus.
26. Atsižvelgdama į dabartinius ir būsimus iššūkius, taip pat į poreikį kurti abipusiškai naudingas galimybes, ES yra pasirengusi bendradarbiauti su Maroku, kad Maroke būtų skatinama saugi ir patikima skaitmeninė infrastruktūra, plėtojama duomenų ir dirbtinio intelekto ekonomika, visų pirma diegiant pažangią duomenų ir kompiuterijos infrastruktūrą ir kuriant DI ir skaitmeninių inovacijų centrus, ir remiamas skaitmeninių viešųjų paslaugų ir skaitmeninės viešosios infrastruktūros sprendimų, kurie būtų sąveikūs su ES valstybių narių sistemomis, diegimas, laikantis ES tarptautinės skaitmeninės strategijos ir strategijos „Skaitmeninis Marokas 2030“.
27. ES palankiai vertina kokybišką bendradarbiavimą su Maroku transporto srityje. ES palankiai vertina 2025 m. rugsėjo 12 d. įvykusiame ES ir Maroko Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo dėl susisiekiimo oru jungtinio komiteto posėdyje vykusį konstruktyvų dialogą.

Žalioji partnerystė ir kova su klimato kaita

28. ES palankiai vertina 2022 m. sudarytos žaliosios partnerystės su Maroku, kuria nustatoma bendradarbiavimo klimato, aplinkos ir energetikos srityse sistema ir skatinama žaliosios ir mėlynosios ekonomikos plėtra, įgyvendinimą. ES tebėra pasiryžusi testuoti ir stiprinti jos įgyvendinimą kartu su Maroku, visų pirma reguliariai dalyvaudama dialoge atitinkamu techniniu ir politiniu lygmeniu, kad ilguoju laikotarpiu būtų sudarytos palankesnės sąlygos bendradarbiavimui šiais klausimais ir jis būtų stiprinamas.
29. Be to, ES pabrėžia, kad visapusiška žaliosios partnerystės sėkmė priklauso nuo privačiojo sektoriaus susitelkimo ir tinkamos reguliavimo sistemos, taip pat nuo viešojo administravimo institucijų veiksmų. ES laiko Maroką strateginiu partneriu vykdant energetikos pertvarką, visų pirma atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityje. Atsižvelgdama į tai, ES sieks kartu su Maroku skatinti stabilią, nuspėjamą ir skaidrią investavimo aplinką, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos Europos ir Maroko įmonių pramonės ir technologijų partnerystėms, visų pirma tokiose srityse, kaip saugios ir tvarios mažo anglies dioksido kiekio technologijos, be kita ko, skirtos vandenilio gamybai, pažangieji tinklai, energijos kaupimas ir energijos vartojimo efektyvumas.

30. Prisitaikymo prie klimato kaitos srityje ES ketina stiprinti bendradarbiavimą su Maroku, daugiausia dėmesio skirdama integruotam ir tvariam vandens išteklių valdymui, kovai su sausromis ir klimato informacinių sistemų bei ankstyvojo perspėjimo sistemų gerinimui, tinkamai atsižvelgiant į dabartinę ir būsimą klimato kaitos poveikį žmonių sveikatai. Šis įsipareigojimas bus vykdomas kartu skatinant tvarią žemės ūkio ir miškininkystės praktiką, gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir veiksmus biologinės įvairovės srityje, kad būtų padedama vykdyti su klimato kaita susijusias rizikos sveikatai prevenciją, mažinti šią riziką ir ją suvaldyti. Be to, ES nori stiprinti bendradarbiavimą žaliosios ir mėlynosios ekonomikos srityje, visų pirma remdama žiedinės ekonomikos plėtojimą visose vertės grandinėse. ES taip pat palankiai vertina Maroko pastangas mažinti savo pramonės priklausomybę nuo iškastinio kuro. ES sieks gilinti dialogą su Maroku anglies dioksido apmokestinimo mechanizmų klausimais, be kita ko, tarptautinio transporto srityje. ES taip pat yra pasirengusi padėti Marokui parengti priemones, susijusias su jo dalyvavimu anglies dioksido rinkose, tuo tikslu, be kita ko, patvirtinant stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo sistemą ir rengiant strategijas, susijusias su šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo trajektorijomis.
31. Vykdydama šį dvišalį bendradarbiavimą ES veiks užtikrindama suderinamumą su tarptautiniais procesais ir juos visapusiškai papildydama, taip pat stiprins savo politiką ir strategijas, visų pirma Europos žaliąjį kursą, konkurencingumo kelrodį ir švarios pramonės kursą, kurių sėkmė priklauso ir nuo glaudaus bendradarbiavimo su panašų užmojų turinčiais partneriais, pavyzdžiui, Maroku.
32. Praėjus dešimčiai metų nuo Paryžiaus susitarimo priėmimo, ES džiaugiasi, kad ši daugiašalė sistema padėjo nukreipti pasaulio ekonomiką tvarios ir atsparios pertvarkos linkme. Tačiau reikia paspartinti pasaulinius klimato politikos veiksmus. Būtina peržiūrėti užmojus ir juos didinti, visų pirma kalbant apie tas šalis, kurios yra didžiausios teršėjos. ES palankiai vertina naujus nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus (3.0) ir didesnius užmojus, palyginti su ankstesniais nacionaliniu lygmeniu nustatytais įpareigojančiais veiksmais. ES yra pasirengusi padėti Marokui įgyvendinti savo nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus (3.0). Šis bendradarbiavimas taip pat padės kurti naujas ekonomines galimybes ir kokybiškas darbo vietas abiejose Viduržemio jūros pusėse.
33. ES tebėra tvirtai pasiryžusi siekti, kad būtų priimta ir įgyvendinta plataus užmojo Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) nulinio balanso sistema, grindžiama moksliniais duomenimis. ES yra pasirengusi konstruktyviai bendradarbiauti su Maroku siekiant konsoliduoti iki šiol šioje srityje padarytą pažangą ir tinkamu laiku atnaujinti diskusijas dėl šio susitarimo, šį procesą prižiūrint IMO.
34. Tinkamas jūrų gamtos išteklių valdymas, be kita ko, tvarus, skaidrus ir mokslškai pagrįstas valdymas, tebėra vienas iš ES prioritetų. ES palankiai vertina kokybišką bendradarbiavimą su Maroku žuvininkystės srityje ir vykdomą pasirengimą artimiausiu metu pradėti derybas dėl naujo tausios žvejybos partnerystės susitarimo.

Glaudesni žmonių, jaunimo ryšiai ir glaudesni ryšiai mokslinių tyrimų, inovacijų, švietimo ir kultūros srityse

35. ES pareiškia ketinanti toliau stiprinti tvirtus istorinius ES ir Maroko ryšius, visų pirma kultūros sektoriuose, jaunimo, švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse, be kita ko, atsižvelgiant į naująjį Viduržemio jūros regiono paktą.
36. ES toliau dės pastangas įtraukti Maroką į Bendrijos programas ir iniciatyvas. ES palankiai vertina aktyvų Maroko dalyvavimą tarptautiniu mastu įgyvendinant programą „Erasmus+“, kuria remiamas universitetų, profesinio rengimo ir mokymo centrų ir Maroko bei Europos jaunimo organizacijų bendradarbiavimas, taip pat studentų, mokytojų ir jaunimo mobilumas. ES ragina intensyviai Maroko institucijų dalyvavimą rengiant projektus, laikantis nacionalinių tikslų.
37. ES palankiai vertina tai, kad 2025 m. rugsėjo 8 d. užbaigtos derybos dėl aktyvesnio Maroko dalyvavimo Partnerystėje mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje Viduržemio jūros regione (PRIMA) 2025–2027 m. laikotarpiu. ES mano, kad tai svarbus žingsnis stiprinant Maroko ir ES mokslinį bendradarbiavimą ir skatinant darnų vystymąsi, inovacijas ir regioninį stabilumą pasitelkiant mokslo diplomatiją, bendrus mokslinius tyrimus ir integruotą išteklių valdymą.
38. ES palankiai vertina labai aktyvų Maroko dalyvavimą programoje „Europos horizontas“ ir ragina stiprinti šį mokslinių tyrimų įstaigų, universitetų ir įmonių dalyvavimą kitose 2026–2027 m. darbo programose. Europa tebėra atvira galimybei atnaujinti ir užbaigti derybas dėl prisijungimo prie programos „Europos horizontas“, jei tam bus palankios sąlygos.
39. Kultūra, kaip visuotinė viešoji gėrybė, yra esminis ES ir Maroko partnerystės ramstis ir visiškai atitinka Viduržemio jūros regiono pakto užmojus. ES dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą propaguoti bendras vertybes, grindžiamas pagarba įvairovei, kultūros laisve, dialogu ir mainais, siekiant stiprinti tarpusavio supratimą ir kartu su Maroku kurti dinamišką, atvirą ir novatorišką Viduržemio jūros regiono kultūros erdvę. Bendradarbiaudama kultūros srityje, įskaitant kultūros paveldo apsaugą ir valorizavimą, ES siekia puoselėti visuomenės sanglaudą, paskatinti jaunimą ir pilietinę visuomenę ir kurti ilgalaikius ryšius.

Judumas ir migracija

40. ES primena, kad labai svarbu bendradarbiauti su Maroku migracijos valdymo ir administravimo srityje, įgyvendinant visapusišką, subalansuotą ir abipusiškai naudingą požiūrį, laikantis tarptautinės teisės, žmogaus teisių, abiejų šalių *acquis* ir bendrų partnerystės principų, taip pat atsižvelgiant į atitinkamą ES bei jos valstybių narių kompetenciją. ES pabrėžia aktyvaus Maroko angažavimosi migracijos valdymo ir administravimo srityje svarbą ir dar kartą patvirtina esanti pasiryžusi stiprinti bendradarbiavimą su Maroku Karalyste įgyvendinant visapusišką požiūrį į migraciją ir judumą. ES ragina atnaujinti reguliary, nuoširdų ir atvirą aukšto lygio dialogą, be kita ko, siekiant kartu spręsti sudėtingus klausimus.

41. ES pabrėžia, kad bendradarbiavimas su Maroku migracijos srityje yra tvirta sistema ir ragina Maroką plėsti šį bendradarbiavimą remiantis jau įgyta pozityvia ir abipusiškai naudinga patirtimi. Todėl ES akcentuoja pažangą, padarytą bendrai stiprinant pastangas užkirsti kelią neteisėtai imigracijai, visų pirma kovojant su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, išardant tinklus ir struktūrizuojant teisėtos migracijos būdus bei apykaitinį judumą, atsižvelgiant į nacionalinę kompetenciją.
42. ES pabrėžia, kad neteisėtos migracijos prevencija ir kova su ja, saugumas ir sienų valdymas, bendradarbiavimas gražinimo ir readmisijos, neteisėtos prekybos žmonėmis ir neteisėto migrantų gabenimo srityse, taip pat atitinkamų asmenų apsauga, visų pirma informuojant ir didinant informuotumą apie riziką, tebėra bendri ir esminiai prioritetai bei atsakomybė. Be to, ES dar kartą patvirtina savo ryžtą remti Maroko nacionalinės imigracijos ir prieglobsčio strategijos (SNIA) įgyvendinimą ir su susidomėjimu stebi pokyčius, susijusius su šiame kontekste numatytų migracijos ir prieglobsčio įstatymų priėmimu.
43. ES daugiausia dėmesio skiria teisėtam judumui pagal specialistų pritraukimo partnerystę, visų pirma specialistų, dirbančių sektoriuose, kuriuose trūksta darbuotojų, judumui ir teisėtos migracijos būdų struktūrizavimui, atsižvelgiant į nacionalinę kompetenciją. ES pripažįsta apykaitinės migracijos programų svarbą, visų pirma studentams, dirbančiam jaunimui ir jauniems savanoriams, ypatingą dėmesį skirdama specializuotiems profiliams skaitmeniniame ir technologijų sektoriuose, be kita ko, vykdant universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir technologijų įmonių mainų programas. ES pabrėžia, jog svarbu skatinti sąžiningą įdarbinimo praktiką ir stiprinti darbuotojų migrantų informavimo ir orientavimo prieš išvykimą mechanizmus, kad būtų užtikrintas saugus ir sėkmingas judumas, atsižvelgiant į nacionalinę kompetenciją.
44. ES primena valstybių pareigą priimti savo piliečius ir pakartoja esanti pasirengusi stiprinti ir gilinti bendradarbiavimą visais lygmenimis, be kita ko, tapatybės nustatymo, gražinimo ir readmisijos srityse, papildant dvišalį Maroko ir ES valstybių narių bendradarbiavimą.
45. ES taip pat pabrėžia, kad svarbu stiprinti bendradarbiavimą su ES agentūromis migracijos ir prieglobsčio srityje.

Saugumas, bendradarbiavimas teisingumo srityje, smurtinio ekstremizmo prevencija ir kova su terorizmu

46. ES ir Marokas susiduria su bendrais saugumo iššūkiais, dėl kurių reikia atnaujinti bendrą įsipareigojimą ir imtis suderintų veiksmų visapusiškai laikantis demokratijos principų, žmogaus teisių ir pagrindinių principų, įtvirtintų tarptautinėje teisėje, įskaitant humanitarinę teisę.
47. ES palankiai vertina tai, kad 2024 m. gegužės 8 d. Rabate surengtas pirmasis aukšto lygio dialogas saugumo klausimais, kuris yra svarbus žingsnis stiprinant ES ir Maroko

bendradarbiavimą siekiant keisti informacija bendro intereso saugumo klausimais, ir pabrėžia, kad svarbu šią veiklą vykdyti reguliariai.

48. Be to, ES pareiškia esanti suinteresuota stiprinti ES ir Maroko bendradarbiavimą propaguojant ginkluotės kontrolę, ginklų neplatinimą ir nusiginklavimą ir sudaryti palankesnes sąlygas tarpreigioniniams ES, pietinių Viduržemio jūros regiono šalių ir Afrikos žemyno mainams masinio naikinimo ginklų neplatinimo ir eksporto kontrolės klausimais.
49. ES skatina laikytis baudžiamąja justicija, pagarba žmogaus teisėms ir teisinei valstybei grindžiamo požiūrio į kovą su terorizmu. ES palankiai vertina Maroko įsipareigojimą kovoti su terorizmu ir Maroko ekspertų dalyvavimą bei bendradarbiavimą ES programose, kuriomis stiprinami Sąjungos ir jos partnerių mainai šiais klausimais. ES tikisi, kad ateityje šis bendradarbiavimas bus tęsiamas ir stiprinamas. ES taip pat palankiai vertina tai, kad Marokas svariai prisideda prie tarptautinių kovos su terorizmu pastangų, visų pirma Pasauliniame kovos su terorizmu forume (GCTF) ir su juo susijusiose institucijose, įskaitant aktyvų Maroko bendradarbiavimą su Tarptautiniu teisingumo ir teisinės valstybės institutu (IIJ) ir paramą jam. ES ypač norėtų, kad Marokas galėtų remti praktinius seminarus ne tik kaip dalyvis, bet ir kaip instruktorius, kad galėtų pasidalyti savo patirtimi ir ekspertinėmis žiniomis taikant Pietų šalių savitarpio bendradarbiavimą.
50. ES pabrėžia radikalizacijos, smurtinio ekstremizmo, deradikalizacijos, reabilitacijos ir socialinės reintegracijos klausimų svarbą. ES palankiai vertina Maroko pastangas užkirsti kelią radikalizacijai ir smurtiniam ekstremizmui bendradarbiaujant su specializuotomis institucijomis, taip pat bendradarbiavimą su ES radikalizacijos prevencijos žinių centru. ES tikisi gilinti ir plėsti šį bendradarbiavimą su keliomis Maroko institucijomis įvairiose žinių centro teminėse grupėse.
51. ES palankiai vertina iniciatyvos „Edu4PCVE“, kuriai Pasauliniame kovos su terorizmu forume (GCTF) bendrai vadovavo Marokas, įgyvendinimo išvadas. Švietimas yra viena iš pagrindinių smurtinio ekstremizmo, vedančio prie terorizmo, prevencijos ir kovos su juo priemonių. ES palankiai vertina tai, kad prasidės kitas įgyvendinimo etapas, ir prašo Maroko bendradarbiauti su ES šioje srityje.
52. ES norėtų priminti, kad teisiniam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose reikalingas didelis teisinis tikrumas. ES ragina Maroką dalyvauti savitarpio teisinės pagalbos srityje sukurtose daugiašalėse tarptautinėse sistemose, visų pirma Europos Tarybos parengtoje sistemoje.
53. Siekdama veiksmingai reaguoti į bendrus iššūkius ir plėtodama strateginę partnerystę su Maroku, ES remia teismo bendradarbiavimo operatyviniu lygmeniu su ES agentūromis ir įstaigomis stiprinimą. Šiame kontekste ES mano, kad labai svarbu stiprinti teismo bendradarbiavimą operatyviniu lygmeniu su ES agentūromis ir įstaigomis, visų pirma sudarant tarptautinį susitarimą dėl teismo bendradarbiavimo su Eurojustu ir darbo susitarimą su Europos prokuratūra, taip pat stiprinti bendradarbiavimą savitarpio teisinės pagalbos ir turto susigrąžinimo srityje, įskaitant nusikalstamu būdu įgytų pajamų ir nusikaltimo priemonių išaldymą ir konfiskavimą. ES patvirtina esanti pasirengusi aktyviau dalytis patirtimi, susijusia su teismo bendradarbiavimo, teisingumo ir asmens duomenų apsaugos sričių teisės aktų sistema. ES atidžiai stebi Maroko teisės

aktų sistemos pokyčius ir reformas, kurie turėtų padidinti savitarpio teisinės pagalbos ir teismo bendradarbiavimo veiklos veiksmingumą, visų pirma turto susigrąžinimo srityje, įskaitant nusikalstamu būdu įgytų pajamų ir nusikaltimo priemonių įšaldymą ir konfiskavimą, taip pat atitinkamų tarptautinių susitarimų įgyvendinimą.

54. Be to, ES pabrėžia sustiprinto dialogo policijos bendradarbiavimo klausimais svarbą, visų pirma vykdant sustiprintą kovą su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu, kartu atsižvelgiant į kiekvienos Šalies teises ir institucines sistemas. Todėl ES ragina valdžios institucijas pradėti dialogą su Europolu siekiant išnagrinėti galimas bendradarbiavimo formas, taip pat intensyvinti bendradarbiavimą su CEPOL ir ES narkotikų agentūra įgyvendinant projektą „EU4Monitoring Drugs“.

Išvada

55. ES dar kartą patvirtina savo esminį interesą skatinti visapusišką, privilegijuotą, plataus užmojo, tvarią ir abipusiškai naudingą partnerystę su Maroku, taip pat išipareigojimą reguliariai bendradarbiauti su Maroko valdžios institucijomis sprendžiant abiem šalims svarbius strateginius klausimus.

56. Asociacijos taryba suteikia galimybę sutelkti dėmesį į ES ir Maroko partnerystės ateitį, ateinančiais metais daugiausia dėmesio skiriant pagrindinėms abipusio intereso sritims. Kalbant apie dvišalius santykius, ES ketina akcentuoti pagrindinius migracijos, grąžinimo, policijos ir teismo bendradarbiavimo, teisinės valstybės ir žmogaus teisių, švietimo ir mokslinių tyrimų, mokymo, užimtumo (ypač jaunimo) ir įmonių konkurencingumo klausimus. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas investicijų skatinimui, energetikos iššūkiams ir energetikos tinklų jungtims, verslo aplinkai, Europos įmonių ir MVĮ rėmimui, taip pat saugios ir patikimos skaitmeninės infrastruktūros skatinimui. Žvelgiant bendrai, ES visų pirma nori stiprinti bendradarbiavimą energetikos pertvarkos ir kovos su klimato kaita srityse.

57. Ši partnerystė taip pat turi padėti skatinti tarptautinę tvarką, kuria būtų gerbiami teisinės valstybės principai ir žmogaus teisės. Atsižvelgdama į tai, ES ir toliau bus pasiryžusi dirbti kartu su Maroku, kad būtų kuo geriau išnaudotas šalis siejantis geografinis ir žmogiškasis artumas.